

**STOMATOLOGIYADAGI ASOSIY KASALLIKLAR: TASNIFI,
ETIOLOGIYASI VA KLINIK AHAMIYATI****Mirvohidova N.M***EMU University, Toshkent O'zbekiston***Annotatsiya**

Ushbu maqolada stomatologiyada uchraydigan asosiy kasalliklar guruhlar — tishning qattiq to'qimalari, pulpa va periapikal to'qima, parodont, og'iz shilliq qavati hamda jag'-yuz sohasi anomaliyalari tasniflangan holda yoritilgan. Har bir guruhning etiologik omillari, klinik namoyon bo'lishi va tarqalganlik ko'rsatkichlari qisqacha tahlil qilingan. Maqola stomatologik kasalliklarning umumiy manzarasini tizimli tushunish va ularning oldini olish, erta diagnostika hamda davolash strategiyalarini rejalashtirish uchun amaliy asos yaratadi.

Kalit so'zlar: stomatologik kasalliklar, karies, pulpit, parodontit, og'iz shilliq qavati kasalliklari, jag'-yuz anomaliyalari, etiologiya.

Kirish

Og'iz bo'shlig'i va jag'-yuz sohasi kasalliklari aholi o'rtasida eng ko'p tarqalgan patologiyalar qatoriga kiradi va nafaqat mahalliy, balki umumiy organizm holatiga ham ta'sir ko'rsatishi mumkin. Stomatologik kasalliklarning kechishi ko'p jihatdan mikroblar faoliyati, individual gigiena holati, ovqatlanish xususiyatlari, irsiy moyillik va tashqi muhit omillariga bog'liq.

Zamonaviy stomatologiyada kasalliklar odatda quyidagi asosiy guruhlariga ajratiladi: tishning qattiq to'qimalari kasalliklari, pulpa va periapikal to'qimalar kasalliklari, parodont kasalliklari, og'iz shilliq qavati kasalliklari va jag'-yuz sohasining tug'ma yoki orttirilgan anomaliyalari. Har bir guruh o'ziga xos etiopatogenez, klinik kechish va davolash yondashuvlariga ega.

Ishning maqsadi — stomatologiyadagi asosiy kasalliklar guruhlarini tizimlashtirish, ularning etiologik omillari va klinik ahamiyatini umumlashtirilgan holda yoritishdan iborat.

Material va metodlar

Maqolada stomatologiya sohasidagi klassik va zamonaviy adabiy manbalar tahlil qilindi, kasalliklarning tasnifi va tarqalganligi bo'yicha ma'lumotlar umumlashtirildi. Kasalliklar besh asosiy guruhga ajratilib, har biri uchun tipik nozologik shakllar va taxminiy tarqalganlik ko'rsatkichlari keltirildi.

Natijalar

Stomatologik kasalliklarning asosiy guruhlar va ularning tarqalganlik ko'rsatkichlari 1-jadvalda umumlashtirilgan.

Kasallik guruhi	Asosiy nozologik shakllari	Uchrash chastotasi (%)
Qattiq to'qima kasalliklari	Karies, tish emalining gipoplaziyasi, ftoroz, eroziya	60–65
Pulpa va periapikal to'qima kasalliklari	Pulpit, o'tkir va surunkali periodontit	15–18
Parodont kasalliklari	Gingivit, parodontit, parodontoz	30–40
Shilliq qavat kasalliklari	Stomatit (afta, gerpetik), leykoplakiya	8–12
Jag'-yuz anomaliyalari	Distal, mezial okklyuziya, tishlarning noto'g'ri joylashuvi	35–45

1-jadval. Stomatologik kasalliklarning asosiy guruhlari va tarqalganligi

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, parodont kasalliklari va jag'-yuz anomaliyalari eng yuqori tarqalganlik ko'rsatkichlariga ega, bu esa ularning erta profilaktikasi va davolanishiga alohida e'tibor qaratish zarurligini ko'rsatadi. Qattiq to'qima kasalliklari, xususan karies, hamon eng ko'p uchraydigan patologiya bo'lib qolmoqda va u ko'pincha boshqa kasalliklar (pulpit, periodontit) rivojlanishiga sabab bo'ladi.

Muhokama

Stomatologik kasalliklarning ko'pchiligi bir-biri bilan patogenetik jihatdan bog'liq: davolanmagan karies pulpitga, davolanmagan pulpit esa periapikal to'qima kasalliklariga olib kelishi mumkin. Xuddi shunday, gigiena qoidalariga rioya qilmaslik parodont kasalliklarining rivojlanishida asosiy omil hisoblanadi.

Shu sababli stomatologik yordamni tashkil etishda alohida kasallikni emas, balki bemorning umumiy og'iz bo'shlig'i holatini kompleks baholash muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy profilaktik dasturlar, muntazam tibbiy ko'riklar va aholi orasida gigienik bilimlarni oshirish stomatologik kasalliklar chastotasini sezilarli darajada kamaytirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Stomatologiyadagi kasalliklar xilma-xil bo'lib, ularni besh asosiy guruhga tasniflash klinik amaliyotda tizimli yondashuvni ta'minlaydi. Kasalliklarning o'zaro bog'liqligini va etiologik omillarini hisobga olgan holda erta diagnostika va profilaktika choralarini qo'llash stomatologik kasalliklar oqibatlarini kamaytirishning eng samarali yo'lidir.

Adabiyotlar

1. Borovskiy E.V. Terapevticheskaya stomatologiya. — Moskva: Meditsinskoe informatsionnoe agentstvo, 2015.
2. Danilevskiy N.F. Zabolevaniya slizistoy obolochki polosti rta. — Kiev: Zdorovya, 2010.
3. Grudyanov A.I. Zabolevaniya parodonta. — Moskva: Meditsinskoe informatsionnoe agentstvo, 2009.
4. Newman M.G., Takei H.H., Klokkevold P.R., Carranza F.A. Carranza's Clinical Periodontology. — Elsevier, 2018.